

Lokalpatrioter i storstaden

Av: Natalia Kazmierska, publicerad 28 mars, 2011.

Foto: Sofia Runarsdotter”Arkitekturen här bidrar till hemkänslan tror jag. Det är varken storstad eller förstad, utan något mittemellan”, säger Gunlaug Östbye, som startat hembygdsföreningen i Sjöstaden.

Ju snabbare Stockholm förändras, desto starkare växer sig kvarterspatriotismen. Vi träffade den nystartade hembygdsföreningen i Sjöstaden.

Många förknippar hembygd med murriga arv, folkdräkter och rötter. Men man kan känna hemhörighet även i en överfräsch stadsdel som Hammarby sjöstad, menar nya hembygdsföreningens grundare Gunlaug Östbye. Vi träffar henne på Sjöstadskapellet, som precis som allt annat i området är ljusst, skinande nytt och välputsat.

– Jag tror inte att man behöver ha gamla hantverksredskap och lämningar för att skapa hemkänslor. Hembygd kan vara något annat än knätofs. Det är viktigt att veta var vi kommer ifrån, men lika viktigt att vara med och forma hembygden här och nu, säger hon.

Gunlaug fick idén att göra en utställning om Lugnet, slummen som jämnades med marken när Sjöstaden planerades i mitten av 90-talet. På gamla foton är kontrasten till dagens perfekta livsstilssamhälle slående – hamnområdet med halvsjunkna prämar, smedjor, skrotbilar,

gummiverkstäder och mc-klubben Björnligans lokaler i ett rostigt plåtskjul ... Ett ställe för "suspekta båtar och folk som inte ville parkera på rätt ställe" som Gunlaug beskriver det.

– Det var prat om att spara lite plåt och skrot, och göra offentliga konstverk av, som minnesmärken. Men så blev det tyvärr inte. Många som bor här nu vet ju ingenting om historien, säger hon.

Luma-kranen på kajen där den gamla glödlampsfabriken låg är i dag en av få lämningar. Den skulle också ha skrotas, men räddades av entusiaster och har numera fått en egen Facebookgrupp. Enligt arkitekturprofessorn Klas Tham är det viktigt att spara minnesmärken för att boende ska känna förankring i ett nybyggt område. Men också stadsplanerare och byggherrar lägger ner mycket omsorg och kärlek.

– Människor är mycket observanta på om någon har brytt sig om att de ska ha det fint. Det handlar om små detaljer, som känslan av handräcket i trapphuset, hur det känns att gå genom dörren med två trötta ungar och tunga matkassar, säger han.

Lyftkranen i Sjöstaden är bara ett tecken på att lokalpatrioterna tar spjörn mot gentrifieringsvågen. Hägerstens hembygdsförening, med över 500 medlemmar, har till exempel kämpat förgäves mot rivningen av bensinmacken, bryggeriet och badhuset i Aspudden. Nu hoppas de kunna bevara sista utposten – Midsommarkransens gamla brandstation.

– Självklart vill vi att ungdomar ska få bostäder. Men det vi inte tycker om är att man hela tiden förtätar, och tar bort byggnader som fungerar som samlingslokaler, som hör ihop med områdets struktur. Då reagerar vi våldsamt, säger ordförande Brigitta Biesheuvel.

I Stockholms län finns faktiskt nära ett hundratal hembygdsföreningar, som arbetar tålmodigt med att bevara forna slöjdtekniker och anekdoter från närområdet. Botkyrka hembygdsförening har till och med en egen sockendräkt, designad av en kontorist på 40-talet. Kanske inte direkt i takt med det mångkulturella samhället – men den moderna lokalpatriotismen bryter i alla fall mot bilden av flyktiga, rotlösa och vilsna storstadsbor.

Även i Hammarby sjöstad finns en gemenskapssträvan, som på det välbesökta nätforumet, där allt från störiga skateåkare till överfulla papperskorgar dryftas kollektivt. Lokala bloggare som André Johansson skriver målande om den speciella andan som växer fram bland glashusen i Stockholms "Pleasantville", en hatkärlek till det vita och fräscha. Som en sorts ironisk hembygdskänsla:

"Titta bara på den här paraden av parkerade bilar: Alla nya. Ingen exklusiv. Ingen skrotig. Alla praktiska. Där har du Sjöstadsmänniskan. Sådana är de, allihop!" skriver André Johansson på bloggen.

Är det just familjebilarna och Bugaboo-barnvagnarna som kommer att bli framtidens kulturarv i Sjöstaden? Inte otroligt, menar hembygdsföreningens Gunlaug Östbye.

– Just nu pratar Sjöstadsandan bebisspråk. Men vi får se hur det blir sen när alla de här barnen växer upp, det finns ju inget att göra på kvällarna. Det är också frågor för hembygdsföreningen, säger hon.